

મી

પવિત્ર લીલાવતી. મીટિકનાં ગાયનો.

મોત ગાયકનાં સરકાર સયાજીરાવ મહારાજમિત
આ દેશી નાટક સમાજને લજવવા સાર.

રચનાર

અધ્યાપક કેશવલાલ શીવરામ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

અધ્યાપક મોહનલાલ કેશવલાલ

તથા

અધ્યાપક જયંતીલાલ કેશલાલ

અમદાવાદ

આવૃત્તી ૧૮ મી

પ્રત ૫૦૦૦

અમદાવાદ-મનકોરને નાકે એંગ્લો વર્તાક્યુલર પ્રિન્સીપ પ્રેમમાં

શા પાઠ્યાભાઈ લીખાભાઈએ છાપી

સંવત ૧૯૭૫

સને ૧૯૧૮

કિં

કિંમત ૦-૩-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૮૦૪

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પદ્મિનિ લાલમલ - ગાયત્રી

વિષય ૬-૨-૪

શ્રી

પવિત્ર લીલાવતી. નાટકનાં ગાયનો.

શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર સયાજીરાવ મહારાજશ્રિત
શ્રી દેશી નાટક સમાજને ભજવવા સાર.

રચનાર

અધ્યાપક કેશવલાલ શીવરામ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

અધ્યાપક મોહનલાલ કેશવલાલ

તથા

અધ્યાપક જયંતીલાલ કેશલાલ

અમદાવાદ

આવૃત્તી ૧૮ મી

પ્રત ૫૦૦૦

અમદાવાદ-પાતકારને નાકે એંગ્રેજો વર્તાક્રયુક્તર પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

શા હાદ્દાભાઈ લીખાભાઈએ છાપી

સંવત ૧૯૭૪ આસો

સને ૧૯૧૮ ઓક્ટોબર

કિંમત ૦-૩-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીસાઈટ-સંગ્રહ
૭૯૦૪

આ નાટક સને ૧૮૬૭ ના ૨૫મા એક્ટ તથા ઇંગ્લીશ પ્રીસાઇડ
એક્ટ સને ૧૮૧૧ મુજબ પ્રસિદ્ધ કર્ણાઓ રજીસ્ટર હસબુ
હો માટે તેમની લેખીત પરવાનગી વગર અહાં છાપવું
અથવા વેચવું વેચાવું તથા ભજવવું,
જાન્યારવું નહીં.

શ્રી શંભેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ :

શ્રી પવિત્ર લીલાવતી નાટકના ગાયનો.

મંગળાચરણ.

નદી—

૧

હૈં શ્રી શંભેશ્વર સ્વામી, ઓ અનર અમર અંતર્યામી ઐ.
પાવન થઈ પદ પંકજ પામી, નિત નમન કરું નિર્મળ નામી,
અમર નિકર જૂયર ખેયર, નરત કરત, હરખ ધરત,
અરણ સરત, તરત વરત જય જય જય, ઐ—

શિવમુત કેશવ કૃત ગુણગ્રામી, જે પાવિત્ર લીલાવતી જગ જાગી
વેશ્વાતું વ્યસન, તજવું તજન, પાડિત પસન સિયળ વસન;
સજન સજવું નાટક બજવું જય જય જય—ઐ.

આનંદી—

૨

લીલાવતી સમ પ્રિય પતિને તું, રતીમતિથી વસ કર્યને;
નાટકની તું નિપુણ નાયકા, કર્ષ નાયક નટવરને;
રણ જસજરને વિજય ખેલ કર્યને.

(નેપથ્યમાં)—

૩

આમ અમ સેના તું, વિરહાનખથી વ્યાકુળ થઈ વાગ;
નદી—આ નાણી વેશ્યાની, સાણી અહીંથી સિદ્ધ જવું સાગ;

અંક પહેલો.

કપટકળા—

૪

અતંગ રંગને ઇચ્છે.

વિરહાનળથી વ્યાકુળ થઈ વદતી વ્યંમ રંગને ઇચ્છે—

ખાનપાન ગુણુમાન રનાતનું ભાત નહીં મન બંગ;

કીઆ લાલ ઉપર લલચાણી, આજસ મરડે અંગ—રંગને.

હામસેના—ભણી તને અળણી રપાણી પુછે પ્રેમ પ્રમંગ;

મતિ કેવળ મેજવ મન મોહન.....

કપટકળા—.....આ તન તંબુ તંગ—રંગને.

કપટકળા—

૫

અરરર આબ્યો જબર જવર આજ.

હામસેના—તે ખોલાવી લાવી ? વાલમ વૈદરાજ—અરરર—

કપટ—પર તપાસી નાહી, પ્રેમ પેટી કપાડી જડી સુવાડી જુવાડે જસગજ
રનેહ કુસુમ મહરંદ લગાડી, હંકક પમાડી રમાડે રસરાજ. અરરર

હામસેના—

૬

મદન પડ્યો કેડેરે (૨) ઘણી ગબરાધરે—મદન—

મન હરતી મરતીમાં આબ્યો, માવત અંકુશ કપાધરે—મદન—

કોક વિચીક્ષણ વિચુ વિવ્હળ હું, હુજ મન માંડી મણાધરે મદન—

જો સ્વપ્ન સંગેગ બને તો, પોહુ પલમ કુત્ર છાધરે—મદન—

નિંદ્રાપણ પ્રિયવીણુ નવ આવે, કાળજડામાં ઘાથ ઠાંઠ ઠાંઠરે—મદન—

કપટકળા—બળપો ન હર બાગારે, (૨) પિસારી કાંધરે—બળપો—

અધડીત ગણિદાને આ હરવું એમાં છો આપણી કમાધરે—બળપો—

હામ—જેમનપુર તણાઈ જવાની, રવારથ સમજ સમાધરે—મદન—

રુમતિ—

૭

સુષુ સજ્જન સંધ્યા સમય સંધને સાર,

કરવા આવ્યા શંકડા, જલુ કયાં ધ યુ
સ્વાર્થદત્ત—અવપોઠો ઉચુ આમ અમરા આ છે,

ચિત્ત લોહાકન્યલુ કરે ચમક ચતુરા છે,
મુમતિ—આ ચમક પુતળી, લોહ પુરવતે ખીચે;

સ્વાર્થદત્ત—દ્રવ્યી અમૃતથી સ્નેહ ખીજને સીચે;

મુમતિ એથી હૃયો આશા તરવર અંતરમાં,

હજી ગૃહલુ કરલુ ઉત્સુક થયો આ કરમાં;

કામસેના—

૮

ઓ માફેત્રી, ચાલ્યા પેલા અસમેલા તું મુજને મેળવ, એ વાતમ બહેલા;

મુખને મટકે લોચન લટકે, ચતુર વિચક્ષણ ચાળે ચઢકે;

તું એ સટકે કેમ ન અટકે રમકે ઝમકે હમકે. ઓ

કપટકળા—મચિકા થઇને થા નહીં ઘેત્રી, મન મોહનની વાતો મેલી;

પૈસાને સંધરે તું પહેલી, મડપ મડપ મડપ તું

કપટકળા—

૯

આશું આંતુ કે ચોમાસું, આવ્યું આંખમાં;

આલી આ ચાલી ખાલી નઃસાસા નાખમાં;

પર નર ખગતું જર જીવન હું, હરલુ કરલુ હુશિયાર;

વાતર મમ મડું ઢંઢક નચાવ્યા, નરજનને નિરધાર. આશું

મમ અક્ષત આગળ પાગળ એ, આમ કરું આધીન;

ખાઇ ખ સડાં હુકમ હાલે, હાલે યઇ નિસદ્ધિન; આશું

કામ—પર કે વાતર મમ નહિ. એ નર કામ કુવર અવતાર;

તું પાગલ નહીં નહીં પાગલ, એ અહીં નહીં પમ ધરનાર;

આવું અલ્પહૃદયું મુજ આગળ લુંડી આંખમાં

કપટ—વિષય વિષ મય મધુર વચનથી લલચાવું એ સાલ;

પોપટ મમ પટ પકડી પુર, કપટ પાંજરે હાલ.

આશું

કપટકળા—

૧૦

ઓ અલખેલા આવો, આવો, આવોને ખ્યાલ લાલ્લ;
 તલસેછે, તલસેછે, તલસેછે, તલસેછે તલમેછે તમને ઓ. ઓ.
 આપના નામનો જાપ જપે, રમર તાપ તપે તન આતુર આલી;
 પ્રાણની હાથ સુખસુ યશે, થકી પાણી છવાડીએ આતુર આલી;
 કામ છે કામ કરો કમ આમ, સુખમનો વાડી આ કડક રાલી;
 અમૃત કમારી નાણુક નારી, નીરખી હરખો નાથ;
 શેઠ સ્વીકારી કરો તમારી, સુખી થશે તે સાથ.
 અવધારીને અરજ અમારી, ઓ અલખેલા—

સુભતિ—

૧૧

પ્રેમ વચન શરણી મન વિંધી, રનેક સાંકળી સજડ જડીરે;
 દીરછાં નયન કરે તન તાણે, પ્રિય ચિત્તવર્તિ કેવ પડીરે. પ્રેમ.
 આ મણિકા મમ મન મૃમ ઘેરી, અમવાદે નહી મોખ ખડીરે પ્રેમ.
 સત્ય સિધ્ધા નિતિ સંહારણુ, મદન ફોજ ઓતરફ ચડીરે. પ્રેમ.

કપટકળા—

૧૨

મુકી રકજક રમણુ રસિલા, છતા માના છેલ જખીલા;
 લાલા ચાલો રંમમાં, વિષય સુખમમ વિષ કતારી.
 આપ કરો ઉપમાર ઉમારી, અમૃત છંટો અમમાં;

કામસેના—

૧૩

આવો આવો અલખેલા છેલા આ થડી,
 મારા ખ્યારા ખ્યારા મુકું નહી આ પાપડી;
 મદન રીપુ મરહી મન મોહન, સુંદર તન આપો આલીંગન
 અતુર પરપર લલએ મુંબન— આવે..

વિરહ પિડા હવે નાથ નિવારો;

કપટ—સદગ કરો સંસાર તમારો

કામ—મુકીને ખટપટ આપ પધારો.

આવો:

કપટ—ઠાલી ઠાલી આ આલી વને કું મું નડી.

કામસેના—

૧૪

મારો પાવન કરીયો પલંગ પ્યારા પ્રાણનાથ પધારી:

રમ્યા રસિક રસિકથી રંમ, વિરહ દુઃખ નાય નિવારી.

આજ ઉપજી શીતળતા અંમ, મને સ્વામીનાથ સ્વીકારી.

શરદઋતુ સોહામણી, પુરણ ચંદ્ર પ્રગલ્ભ;

મંદ પવનની લેહેરમાં, વહાલા વિલસો છો વિવિધ વિભાસ. પ્યા.

અંતઃપુરમાં એકલા જાના રાખું છેલ;

કપટ—આ રતીને રતીપતી તમે, રમી રમિક કરો રંગરેલ;

કામ—તન મન ધન અર્પણ કરી, રંજન થઈ દિન રાત;

હાજર રહીશ હજુરમાં, પ્રભુ અવર પુરૂષ જાત તાત. પ્યા.

સુમતિવિલાસ—

૧૫

પ્રિયા મારીરે પ્રાણ થકી તું છે પ્યારી,

માલ મુલાખીએ બોંદ બીરાજે, મુમતઝનું મનોહારી, પ્રિયા.

કનક કળસ કુચ કંચુકી કસીઆ, સ્પર્શ સદા સુખકારી, પ્રિયા.

નિરૂપમ નારી તને નીરમાવી, ઉર્વશી મર્વ ઉલારી. પ્રિયા.

રાજ રહીશ તુજ સમીપ રસિલી, સ્વજન સંબંધ વિસારી. પ્રિયા.

સુમતિવિલાસ—

૧૬

થેલી કમ કરેછે થેલાઈ, ચુકી મુકી નારી ચતુરાઈ, શું મુંઝાઈ થેલી.

કામ—સ્નેહ ચસ્ત્રે વિંધાઈ, ચિત ચોરથી ચુંચાઈ;

લહાઈ લૂછને લુટાઈ, મુઝો મદન કરે કહાઈ;

સુમ—રસીલી રસીલી ન્ય શું રંગમ, જાનીરે જાનીરે આ નથી દગાઈ.

કામ—સોઠ સમજી રિસાઈ હજુ નયો લુટાઈ,

ઝેર પાચાનું પાઈ કરો મ્હાપ ત્યાં ચગાઈ.

મુમ—મુકીદે મુકીદે આત્રી મુરખાઈ આવું છું આવું છું લીસમાં લગ્ન થેલી
બેઠતો—

૧૭

આઈ પટારો કેમ ક્યાડયો, જોકે કુંચી બેસારી કેમ;
સાહેબ બાપા બહાર મયા છે, શું મુંજમાં લાસ્યું લેમ;
બધું કરેણું ક્યાં લઈ આવ્યા, આવ કરી તરકરણું કામ;
પડશે માથે અરે અમારે, પાછું મુકી તમે તમામ.

મુ—ચમાવલા તું મડી મમેા છે, પરની તારે સ્ત્રી પંચાત;
બસબસ તારે નહીં બોલવું, હમણાં પાછળ પડશે લાત-
નીચ જાત ચાકરની લારી, આખર જોડા કચકનાર;
આવ્યા રાંડના હવે અડવા, બંધતો ચાલ્યા આ બહાર.

કામચોના—

૧૮

વાલમ આવેરે, (૨) આલી જોતે આ આનંદ કંદ નંદ નંદ.

મંદ મંદ હસી હસાવેરે—વાલમ.

ચંદ વદન મદન મોહન નયન નિજ નચાવે;

ચતુર ચીત ચળાવે, હસ્ત અકપંથી લમાવે;

તાપ સહિ સમાવે, બેડુ બાવેરે—વાલમ.

કામ—

૧૯

જમીલા પ્રતિ છોડનારી નથી, જુદી નહીં પડે માલવી તીરથી.

મુ—જરાચાર જઈ લાવ આવું અહીં. અધીરી ના થા સત્ય બોલું મહી

લડી એક ધંમાં તથી મોઠવું, નથી ચિત વેપારમાં મોટવું.

કામ—મને કેમ ઓછો દિસે છે પ્રતિ, જીજી કાંઈએ શું બમડી થતી.

મુમતિ—અરે વહાલી તું આમ આ શું વહી.....

કામ—.....પપારો મલકે જમણે હલી.

ચાંદાકુંજ—

૨૦

ધર્મ નીલી તજી પશુ કહી, નહિ ધમકાવ્યો નામ;

સમબધુ વમર સ્વતંત્રતા, આપતાં યુ આમ;

સુંદરી કાંઠ નથી સુઝવું.

જો ૨૪:

સંસારમાં સુત સુંદરી, છુટા મુકતાં છેક;

પસ્તાવું પડશે પાછળ મકી, વંદી જતાં વિશેક.

સુ૦

સો'જ—નિંદાય છે નાત જાતમાં હુચ્ચો કહે એને ભોક;

હલકો પડ્યો સગા બહાલામાં, વિવાહ કરશે શું ફાક—

સ્વામી હવે કું તે શું કરું.

મણવું ને મણવું જુલી ગયો, અજાણ મુક્યો આચાર;

જાતો નથી જીન મંદીરે, વળી તજીઓ વહેવાર—સ્વામી૦

લાલબા—

૨૧

આમ વાંક વગર વિરા મારે છે શું,

સો'જ—કાંઠ તારે વશ પડી નથી ધારે છે શું,

ચાંદા—૫૬ માત પિતાને તું ઠારે છે શું,

લાલ—મણી વિદ્યા વગેવી વિચારે છે શું,

સુમતિ—કેમ લાલડી પડી પછાડી.....

લા—.....જેને માડી ડોળા કાઢી બીક બતાવે મને રડાવે;

સુ—લાતો પડશે ત્યારે રડશે.

લા—ઓ બારે ઓ બાપાજીરે, હાય હાય મને મારીરે—આમ૦

સો'જલલ

૨૨

અરે આપણા મુજમાં ઉઠ્યો અંગારો, હાંહારે ઉઠ્યો અમારો;

ધરમ કરમ ધન આખર બાળી બળનારો હાંહારે.

આબી૦

વેશ્યા બેસન કાંઠાસમાં છુડી નવ બચનારો.

હાંહારે છુડી૦

જશે નિરંતર કુરતાં મહારો જન્મારો.

હાંહારે મા૦

વાર્તાંગનાઓ—

૨૩

જય જય જય-ઠાણામ્મી નૃપતિ, બ્યાખો જશ દેશ વિદેશ;

નિજ વદન વિધુથી ન્યામ સુધા, વસુધા વરસેજ વિશેષ

ચહારાજ-શિરતાજ—

પરમ ધરમ મરમ વેષક, પ્રજા તણા પરમેશ;

નિતિની રીતિના ઉપર પ્રીતિ, સાહેબામાં સુરેશ;

કંગાલને ધન માલ આપીને, કૃપાળુ કાપ્યા કલંક

આનંદમાં નીત આપની રૈયત, નમન કરે નરેશ.

જય જય૦

૨૪—

૨૪

ધીક બ્યભીચારી દુનીયાવારી સર્વ નિસારી,

હાહા ! ! ! નમરશેઠ સુણા હુ દિગ્ગામીર છું બારી.

ધીક૦

રાજ કાજના જુઓ કાચદા, શી એમાં સત્તા મારી;

લંપટના આગળ લાચારી-ધીક૦

પરના ખેતરેનું વાવેતર કદી, આપણા ઢોર ચરે;

પરને સજા શકાય ન મારી.-ધીક૦

ઝેર હળાહળ જે મુરખ જન, પોતાની મેળે પીશે;

કેનો દંડ કરે દરવારી-ધીક૦

કુમાચાર ગણિતનો એ છે, એ નથી ઠરતી અપરાધી;

વધ તમે છે જુઓ વિચારી

પ્રશ્નાન્ત -

૨૫

કરો છો શું વિચાર, કયાં વગર હિચાર;

ખુશી કરો સરસર, વાર કગવી નહીં સમાર

નગરશેઠનો કુમાર, ઘેર જાય નહીં ગમાર;

પેટાવા કોઇ પગાર, જવા જટ કરો તૈયાર;

કરે શેહજી કંગર, નહીં વ્યુઠા યનાર.

જાણ્યો જાણ્યો પાછો તમારો પ્યાર.

માનાશીએ—

૨૬

લીલાવતીએ લખી મોકલ્યોરે, કામળ પ્રીતમ પાસ;
ચાતુર આતુર ચીત યયુરે, વરવા સદગુણી સુમતિવિલાસ;
ઠહાલા વેલા આવલે—

શરદ પુનમની પદમનારે, ઝાંખી જોખનવતી જેમ;
દિનકર કર પીડન ચહેરે, ઇચ્છું અંતર આપથી એમ-ઠહાલા.
પરણીને સરખ પ્રકારનારે, પુરણ કરશું કોડ.
રામ સીતા સરખી યથેરે, જાણે રતી રતીપતિ સમજેડ-ઠહાલા.
સમાં રનેહી સજ્જન પંચ સાખથી, પરણે વરવધુ સુખ અભિલાખથી
લાડો લાડી લેચન લામકાષથી, ચોરી ચોરીએ ચીત ચતુરાધથી.
મનકુ પ્રેમે પરસ્પર મેળવે, બધી દુધમાં સાકર ભેળવી;
અન્યોઅન્ય ગ્રહણ કરી, હાથનું શુભ ચીંતવી નીજ સ્વામીનાયનું;
રહાયજીત ચક્ર સકલ કાળમાં, પામું મંત્રીનું પદ પ્રતિ રાજ્યમાં;
કન્યે એવો કરાર કરી વરી, અગ્નિ ચંદ્ર સુરજને સાદા કરી;
પાત આ બવ તને પાળનારે, કરે કંથ એ કોલ કરાર.
મારા વૈભવમાં તારો બાગર, બાજીનો તુજ ખેડે ન લાગરે;
કહી નહા અપમાન કરીશરે, તેના જાનીત થો જગદીશરે;
હરખે વસ્ત્રાં છે મંત્રણ ચારરે, કહે કેશવ આનંદ અપારરે.

ગાનાશીએ—

૨૭

ચાલો મેત્રજને મને લાગેરે, વરના વંશમાં પાપડ બાગે—
અથે મોતીનો મોઢીએ પાલીરે, જમણે હાથે રામચંદ્રેનો અલી.
માતી જાતો શૈવર સાથે આલીરે, મોટી રોગે વીરુદ વેલણુ મહા રે,

કંઠ તિલક કરી ચોખા ચોડીરે, નાક તાણુ' છે મ્હોં મચકોડી,
મુના તારાના દરશન યામરે, જોડું અવિચળ રહેજો સદાય.

મુશુભમંજરી—

૨૮

વિસરી જપ્ત સખીને, પતિ પ્રેમમાં પડી પૂન્યશાળી,
ધર્મ ધર્મપતિનો, કદી વીસરવો નહોં વિનયવાળી.

સાહેલીઓ—

૨૯

સૈયર સુખકર સંસાર, શિવળ લુપ્ત સજ્જે,
એ વિષુ નીચુક્ત નરનાર તનમનથી તજ્જે;
પર નર નારી પ્રેમ પ્રદીપમાં, પડી પતંગ સમાનરે,
સુજસ સરીર સળગાવી મુકે, કંઠક નદટ નાદન—
અવર અખંડિત અંગ અનોપમ, નહી મળે એક નાકરે;
શિવળ વિના એવા સદગુણ, સહુ જેમ સોમલ સંપાક,
વ્યભિચારીને સહ સંસારી, કરે અધિક ધિકારરે;
પરપોજે પકડાતાં, પડીયા મ્હોટા જનને માર—
જાર કરમથી જેહ જમતમાં, કરે કલંગોત કુળરે,
અક્લમાં અમાસ હઠવા, ધર્મ કરમમાં ધુળ—
વેર વિરોધ વધે વ્યભિચારે, નિશ્ચય ધનનો નાશરે;
શિવમુત કેશવ શિવળવતના, દેવ સરીખા લસ.

શિ.

શિ.

શિ.

સુમતિ—

૩૦

ચમકી ચમકી ચતુસ ક્યાં ચાલી. અહીંથી ઉઠીને ધસી,
એસો, એસો એસો શું બહીતું પ્રમત અધરામત પીધું.
લીલાવતી—હહહ હહહ હહ હહ

સુમતિ—.....તજ લાજ પતિ પૂજા હું. હું.

લીલા...અપદીત અહીં, અપદીત અહીં નહીં આવ્યું,

સુમતી—.....અહીંયાં અંતઃપુર કરવું,

લીલા—એ સખીએ, એ સખીએ મારી આવી,

સુમતી—.....શું સટકી જવું સમજતી,

લીલા—અળગા રહો અળગા રહોને વળગેમાં,

સુમતી—.....બાળા અમથા બોલોમાં,

લીલા—એ આવી, એ આ આવી હું બાઈ,

સુમતી—.....આવી કર નહી આડાઈ,

લીલા—માણ માણ બોલાવે મ્હારાં,

સુમતી—.....નહી આવે નખરાં ત્હારાં;

લીલા—માં રમડો, માં રમડો મારગ મેલો,

સુમતી—.....છટ્ટીનો છું ઉખડેલો,

લીલા—દમ રાખો, દમ રાખો દ્વાર ઉખાડાં,

સુમતી—... ..મે આ કરી આવું આડાં,

લીલા—સલુણા, સલુણા મુજને સપડાવી, પણ નાહું નજર ચુકાવી,

સુમતી—હમણી હમણી હમણે શું નાસે,

લીલા—.....મુકો મસ્કરીએ થાશે.

સુમતી—

૩૧

આ મુગ્ધાની દુગ્ધા, માત પીતાએ મુજને વળગાડી;

માન્યું કહ્યું ન માર, અરે રાંડ આ વખત થઈ આડી;

એને બોલાવાના, બહાલી વેશ્યાના સોમન ખાધા;—

મ્હોટી બ્રૂજ કરી મ્હેં, હવે ફરી બોલાવાની બાધા.—

માનારીએ—

૩૨

પરજી નવસા કૌશલ્યીએ પવારીયા, વાળ વાળે બેસાડે રૂપાને;

માહેલડી લાડી લાખેજી લાખે લાડણી.

કન્ય કન્ય સદાશય શેઠને, જન જોડી નાંખ્ય છે નાણાં તોડી સા.
 રથમાં વરવહુને ચમર વિંઝાય છે, હાંસે ડાહ્યા સે'જલદેના જાયા. સા.
 જમલાડી વરવહુનું જોડું જોઈને, જોડી જોખે હાં નિસાસા નાંખે. સા.
 મો—લાલ સાહેબને સમજાવે સાનમાં, લલચાવે ને મોતીડે વધાવે;
 સાહેલડી શેઠની ફજેતીના કાળકા.

મા—મોટું મહાજન સાજનમાં મળ્યું, આવી રાજકચેરો તૂપ મેરી. સા.

અંક બીજો

સુભતીવિલાસ—

૩૩

હું આની સાથે શું કરું, વળગ્યું વેંમ આ ખરેખર;
 મનની મેલી મળી, તરછોડીને રળી, જલધું બળી, હાંમાં જાળી,
 હસે શીમમાંથી સળી, અહીં હવે નહીં ઠર;
 તજ આનખન વાટ જોતી, હસે જીવ જન:
 જાઉં જટ એના જન, સાથે મહેં જડયા છે જન;
 નડતી પડતી રડતી છોકું છું હવે છળી.—તરછોડી.

હીલાવતી—

૩૪

પ્રાણપતિ પ્રાણપતિ પ્રાણપતિરે, અહીં નથી અહીં નથી અહીં નથી;
 અરે અહીં એકલી મુકીને મને આમ, અચાનક ફકી કંઈ ક્યાં મળાતમે.
 રસાળી પે'લા સમામમે આતે શું કર્યું, સાંમજેલું મેં ને હવે તે સાચું હમ્યું;
 ખચિત પિયુજ ઉચતી જાણી ખરચા, આસરે જાણજીવે રસાળા જાણસે વચા:

હીલાવતી—

૩૫

કિય પતિ નમે જટ આવો આ સમે;
 આપ વિના વિરહ વનિક શી રીતે રમે.

બેસ્યા બહાસી હતી પતી તો ન'તી પરણી તાર,
 નિદ્રા મુજને નામ ન આવે આપ વગર આ હાર;
 આશુવલ્લુ અંતર બીજાવ્યાં કરતાં અશરપાત,
 રોતાં રોતાં નથી ખુટતી, અરે રાક્ષસી રાત.
 મને ભાસકી સરખુ ભાસે, શયન જીવન જરથાર,
 જાંઘર જાણે જડી બેડીએ, અકળાવે આવાર;
 કનક વલય કરકડી જરાગર, વર તીલુ કેદી વેશ;
 આ આંજીલી આંખે લામે, મરચાં સરખી મેશ—
 નાંમ જડેલી નવીન કંચુકી, બંધન સરખી બાંલ.
 બહુ દુઃખ દે છે કામ કરોએ, હવે કરું શું લામ—
 અધકાર ધખના અંધારા, મણીવર પુત્રની માળ,
 મંદ પવનની હોરો લામે, જાણે અગ્નિ જ્વાળ—
 કરતુરો કંકને કેસર, રસિયા પુજવિલુ રામ;
 પતિ વિષ્ણુ કોણુ કરે, પરિપૂરણુ વ્યંતરના અભિલાખ—પ્રિય૦

કપરકળા—

૩૬

આમ શું કરે છે આલી રજતો ધીરજ ધર;
 ધર ધર ધર ચીવર કર નજર નિરખ વર હરખ જર;
 મીઠાવ કર કર— આમ શું.

સ્મર જવર હર મુખ કર ધનવંતર, જરજેવન બેડી સુંદરવર;
 અધર સુધરસ પાછ પરપર, કામ કીડા સરખી કર કર—આ.

સુઅતિ—

૩૭

મોહી રજોધુ મંદ હાસ્યમાં રસિલી તારા—મોહી૦

એકસમી રજો નહી પરણી મુહિની પાસે, એકલી મુકી આબો. આવાસમાં
 આપણે બે ભોમભોમી બે ભોમ એવા, મૈત્રવ જસતી એક આસુમ્મ રસી.

કામની તમે કર્યું કાંઈ મને કામજી, પકડી જકડી પાડ્યો પ્રેમ પાસમાં રસી.
તુજ થઈ અધિક કોઈ વિશ્વ નથી જ્ઞાણ, પ્રતિજ્ઞા કરજી પ્રકાશમાં રસી.
વલુજને બ્યાપાર જ્ઞાતી થઈ કર્મ કર્મ તજી, માળવીએ વધ બધી વિલાસમાં ર

લીલાવતી—

૩૮

નાથથી નિરાશ થઈ, મુંઝાઈ હું મરું—
લાલથી નથી હું લડી. પ્રાણ વિના શ્વાસ પડી;
મન ગ્રીધ આંચ થડી, હાથ શું કરું—
જ્ઞાતી બ્યભીચારી થયા, ઉધતી મુકીને મયા;—
એક રાંડ રાખી રહ્યા, ઠામ ક્યાં કરું—

મુગુજ—

૩૯

અરે આવડો શું અઠળાયરે ખેતી સજી સારું થશે;
મારા સમ જે મન મુંઝાયરે—
રડી રડી થઈ આંખડી રાતી, કાયા ગઈ કરમાઈ;
જ્ઞાન દેખીને મુખડુ તારું, મને થાયે કાંઈ કાંઈ.
લીલા—કરી નાવભે નાહાતી, જશે કેમ જીવગાતી—અરે
મુગુજ—સાસન દેવતા સ્થાવથી, તારો મુધરસે સંસાર;
સાચું પતિવ્રત પાળતાં, તારે વશ થશે બરમાર.
લીલા—મારી છેડા છેડી ખાંધી, કરી પુરી આ ઉપાધી—અરે
લીલાવતી—

૪૦

સખી પરભવ પાપ અમાપ કરી હુંતો અવતરી,
મને વિશ્વ વધુતા પ્રત્યપ પતિએ પરહરી;
હશે બરડયાં સજીવન ધાન અજીમળ પાણી વાવરયાં,
કરજી મુનિવરનું અપમાન ધરમાહાનાં ધન હરયાં,
લીલા વિદ્યા મુરજીને માળ ભેષ વ્રત બાંધીયાં.

તોડી નાંખી તળાવની પાળ તેના પાપ ભગીયાં;
 કાંતો પુન્યની ફાડેલ પર્વ, કે જન છુટી હશે.
 નિજ ધર્મ તજ્યો ધરી મર્મ, સખી માર થું થશે,
 ઘઘ પાપી તણી પક્ષકાર, ઉત્તમ અપમાનીયાં.
 મુઠી અળગો આવકનો આચાર, મીથ્યાતીને માનીયાં;
 કુડી સાખ ભરી સરકાર, ખોટાં ખત મેં લખી
 દોરી દીન જનને દરમાર, દેશે કરીઆં દુઃખી;
 આવાં પાતીક મ્હેતો અપાર, કરવાં હશે પુરવે.
 વેસ્યા સગી મળ્યો ભરથાર, અરે મને આ ભવે.

મુશુષ્—

૪૧

મી જન દરજન કરવા બધજે, કાઢી શીકર ન કાંઈ;
 બીજા—ઉઠાને આદિધર મંદીર, આંગી છે મુખદાષ;
 જન મુશુ માધ કરીએ પુન્ય કમાધ—

૭.

લીલાવતી—

૪૨

મુશુ સાહેલી કરવું થું હવે, કાથી જન્મારો જશે.
 મુશુષ્—તાર શીયળ પ્રભાવથી, ખેતી સ્વામી તુજ સારો થશે;
 બાહે વાંક વિના વિસારી, નજની જે હવડંતી નારી.
 પાળી તે પતિએ સ્વીકારી, તેમ જો તારો થશે;

મહાકવ્ય—

૪૩

મહારામણ મને ઘડપણમાં આવે છે ધણીરે,
 લંપટ પુત્ર પાક્યોરે, કુતો એનાથી ચાક્યોરે.
 એકું છે ધર મારું, સામરીશુ એનું સારું;
 ધણી સમજણી વધુ છે, તનમ તણીરે.
 મોઢો લોક બાજેરે, આણું કરવા બજેરે;

મહાન

મુજને જહુ જનાયી, વહુને નહી વળારી;

જરનાયો વહુની સખીનાં વચન સુણીરે—

મલ.૦

વરસને મહી નારે વીતી મયા ઠહીનારે,

હવે ફરી હું જાણને, કાંઈક દિવાસો ઇષને;

લીલાવતીને લખને આવું પર ભણીરે—

મલ.૦

મુજમા—

૪૪

દુઃખી તું દીકરી મારી, સુણી સમ સાસરી તારી;

પીયરમાં સુખપાલ પલ્લુ, કામ ન આવે કાંઈ.

લીલા—સુણી માસરીયા તણી, સહન કરી સુખદાઈ;

મુગુલ—મુઝ શીલા સુણી સારી, જાણી દીલમાં લીધી ધારી;

લીલા—અછતાં આવે આગ અહી, કરો વૃદ્ધ વિચાર;

સસરા પુજ્ય પીતા સમા, આખ્યા ખીજવાર.

સોમદત—અરે વર છે બ્યબીયારી, જોયી દુઃખ ઉપજે ભારી;

સદા—

૪૫

મુકુળ જહુ તમે સાંભળો દુઃખોયા સસરાની વાતજ;

જો મન ચાય તો માનજો, બાપુજીં બહી ભાવજ;

હંદુરે -હંદુરનાં આલોચજો. (એ ૨૬)

બહુતાં બહુતાં બહુાય છે લખતાં મંત્ર લખાયજ;

મ્હેલ કરખાને માળીયાં, ચણુતાં ચણુતાં ચણાયજ;

હંદુ.૦—

ડગમે ડગમે હુંમરો, ચડતાં ચડતાં ચલાયજ;

સામર સમ સરોવર વળા, ટાપે ટાપે ભરાયજ.

હંદુ.૦—

ઉઘમ કરતાં આગલ તજ, દુઃખ દારિદ્ર જાયજ;

જોમ ઉપાય આરંભતાં, સર્વ કાર્ય સધાયજ.

હંદુ.૦—

જોયી આવી ઘેર આપણે, કર્યો કાંઈ ઉપાયજ;

ધરમ પલ્લવ યકી યકી, સાલન દેવતા સહાયજ.

હંદુ.૦—

સખીઓ—

૪૬

મ્હારી લાયક લીલાવતી બ્હેન બહે સાસરે સીધારો,
 સુકિત પ્રસુકિતથી પતિવત પ્રભાવ સ્વામીને સુધારો;
 બ્રાહ્મી ચંદનબાળાને સીવા સુસરા મુબદ્દા સાણીરે,
 પ્રભાવતી પદમાવતી સીંગવતી સીતા કોસલ્યા વખાણીરે;
 પુષ્પચુલા મૃગાવતી કુન્તી દ્રોપતી રાબુજી દવઠંતીરે,
 સતીના ચરિત્ર સુબી સુપવિત્ર મુજ મહી મુખવંતીરે;
 નિત્ય પ્રણમીએ પ્રભાતે મુરદેવરે જીજ્ઞાસુ બચકારી,
 પછી સારીયે માસરીયાની સેવરે, વિનય ધર્મ ખારીરે;
 સખી પુરેપુરે પ્રથમથી વીચાર કરી, કાર્ય કાંઈ કરીએરે,
 શીખ સાસરવાસમાં વીરા, કેશવની લેખને વિચરીએરે.

લીલાવતી— (સ્વગત) ૪૭

રે કયો વેશ્યાએ કેર, કપળે એર, વાળવું વેર, હવે શા બાને,
 હું કાળી નામજુ થઈ ડમું મણિગાને.
 આ જોળન રસ કલકાંપ, વસુ વનમાંપ, લાસવિજુ લાય હોંછે અંજે,
 શી સુકિત કરતાં મળું સલુઆ જાંજે.
 મું કશં સુત્રે નહી કાંઈ મણી મનરાષ્ટ્ર, મરં વિષ ખાઈ, પિયુષપામે
 નિષણ્વીયાતીના ઉપર નજર સહ નામે.
 મંગાવુ મહીવી ચાર, જોઈ શ્રીકાર, ખરે અપ્પાર, કહી સસરને,
 હું કાળી નામજુ થઈ ડમું મણિગાને.

લાલણા—

૪૮

કરી વેશ્યાની ચારી બેઠા બહારી પેશા વખાણ પ્રાણ,
 જાઓ યાઓ મહાચારી, બાબી અમારી, બેઠા બહારી—વેશ્યા
 પીંજીનો બાંકડો વેશ્યા છે વસમી, જોળે ન શાએ જાણુ.

જાણુશે તો ડેર જાણુશે જાણુ, કરશે રાંઠ રામણુ;

જુઓ જળની કારી, હાથમાં ધારી—

એલાં

હીલાવતી—

૪૬

અવર મદન અલખેલો, આતો દીસે અવર મદન અલખેલો—આ.

અરદ્યુનમન સુધાકર સરીખો, આજ નગરમાં ઉમેલો—આ.

મનોહર કરતુરીઆ મમ મારક, જોઈ જરખે મુકેલો—આ.

હું નિરભાગી નાથ તજી મને, વેશ્યા આવાસે વસેલો—આ.

ધન મલ્લિકા ધરણીતલ તુજને, પ્રિય થયો મમ પરજોલો—આ.

ચંદ્ર ચકોરને મયુર મેલ મમ, મુજ મન રંગ રહેલો—આ.

મમથારી વેશે નહો જાણે, મમ હજી છેલ્લે હમીલો— આ.

સાહેલીઓ—

૫૦

ગરબો.

જાણીઓ નિજ નિજ નીતિ ધર્મ સદા સંભાળીએ,

પરમ પવિત્ર પતિવ્રત પટકુળ કરી પરિધાન;

સાસુ સસરા માતપિતાની સેવા સાચવો,

જાવ સહિત ભક્તિથી નીત બજીએ બમવાન;

એવા ઉત્તમ ગુણથી ઉભવ મુકુળ અન્નવાણીએ. (ટક)

નજરે નજર ન જોડીએ, નાથ વિના નર સાથ,

પર નરને નવ આપીએ, તાણી હાથો હાથ;

હમતું રમતું જમતું એકાંતે નવ મેસવું,

પ્રતિવિષ્ણુ પતિના પજી સહમિત્રોની સંગાથ—એવાં

નાથ વિના કરવી નહિ, વિનોદ રસની વાત,

વિશ્વ વિરહ ન વર્તવું, બહે બાત કે તાત;

સજની બ્રહ્મ થવું નહિ, મુવરી સહ આચારથી,

નિર્ભય નટખટની સોજત વજની મુગ્ધત—એવાં

કુબ્જી કહણ કુબ્જી, નિરખન નિરખણ કાય;
 મતિહીણ પતિત પતિ મળે, એ સતીને સુરરાય;
 જોડી પમ અંબુડે, દ્રષ્ટિ આણું જોડીએરે,
 સુખકર સામગ્રીએ સહ સાથે સંપ સહાય—એવા.
 હંમે સ્વરે ન ઉચરણું, મુકીને મરજા,
 કલિન બ્હેન કરવો નહી, વડિયા વિવાહ;
 અંચળ આલે અટક મટક, ચતુરા નવ ચાલીએરે,
 શીવમુત કેશવતી શીખામણ અંતર વાદ—એના.

લીલાવતી—

૫૧

અમૃત સરખું સુખઝરીરે, મીઠું મહી વેચું મહી વેચું,
 સ્વે કૌશામ્બી નરનારીરે, માઠું મહી વેચું મહી વેચું.

સુમતી—

૫૨

આ બરવાડણી અબળ અપાર અબળ અપાર, છીડી—અ.
 રંબા ચકી પણ અધિક રૂપાળી, કે હમીયા અવતાર;
 શેષ સમા શીશ કેસ મુશોભિત, સક્ષીવહની સુખકાર,
 શુક સમ નાકે નયની ઘરકે, અરણ અપર નિરધાર;
 અંધકવરણી એ મૃમનયની, મારી કટાક્ષ કટાર—અ.
 કેસરી સરખો લાંક કટીનો, તું નિતાંબ આકાર—
 અંગ અનોપમ કાંબળ જોડી, કોકિલ કંઠ ઉચાર—

લીલાવતી—

૫૩

અમૃત સરખું સુખઝરીરે, મીઠું મહી વેચું મહી વેચું,
 સ્વે કૌશામ્બી નરનારીરે—

મીઠું.

સુમતી—મારે મહી વેચું મહી વેચું.

આપોને મટકી કલારીરે, મ્હારે મેવારી મોહમજારીરે—

મટેયક ધુપક પદ બોલો, મ્હારે મહી મુલકાં બસાવર બોલો—મ્હા.

મેયારી—

૫૪

મેતાજરે શું મહી મુલ જતાવું, આખો પછી બાવ જણાવું;
 મજશે નહીરે હઠી દુનિઆમાં આવું, સમજુને શું સમજાવું.
 જુમતીયા રોજ જમાવું, સ્યો લાલન શું લલચાવું;
 ખાધા કંડે ખુશ થાવું, તક જશેરે તો પડશે પસ્તાવું; સ.
 મુ—મહી મીઠુંરે મ્હેં આપ્યું મહિયારી, તું ગામ કયે વસનારી;
 જાગુડીમારે જુરકી બાસે બારી, કહો નામ તમાર નારી;
 વળી કાજુ તમારો વિહારી, સ્મિત હાસ્યથી મન હરનારી;
 કે' તુજ કુળ કામજુગારી, સાવિત્રીરે તુલ્ય ન આવે તારી;
 લી—રંગીલારે મારી જાત રખારી, છું રાજપુરે રહેનારી;
 હનવો છે રે મમ સ્વામી મુખકારી, મમ નામ સહુણી સારી;
 તમે વહીક વડા વેપારી, પુછી કુળ જાત અમારી;
 શું વાત વિવાહની વીચારી, મનમોહનરે હું નવ પરણીત નારી;
 મુ—અલખેલીરે મારે અનંગ ઊજાળા, સુણી મધુર વચન મરમાળા;
 લી—નવ સમજુરે હું ભોળી નવ તેર, મહાપો દુઝે મમ ઘેર;
 મોઢું છે મોરસ માડું, વડી વાત બને નહી વાડ;
 નથી લીધું કાંઈ તમારું, હું જઈછુંરે અતિ રતિપતિથી રૂપાળા;
 મુ—શા મારેરે વાત જવાની બોલે, મમ જવ ચડ્યો ચકડોળે,
 લી—અજુલટતારે ધાટ નમે ધ શોમાં, આધા રહેતે અડશોમાં;
 મુ—હું આધોધું અલખેલીરે, તજ તું મળરામજ ધેલી;
 મહી મુલ કહો મન મેત્રી, દીલ હરખીરે શું હવે ડા'પજુ હોજે મ.
 લી—રંગમિયારે દુરીજગથી મન કુરી, કહા આવ ખરો શું કરીએ;
 મુ—(સ્વગત) મજગમનીરે મુજથી નજર નીલાવે, નખરેથી નયન નચાવે.

કુમ કુમનો ચંદ્ર કપાલે, લલ મૌર ગુલાબી માલે,

ચમકાવે ચીતકુ માળે, વશ કરવારે તસ વચને અનુસરીએ;

દીલમાં ફરીજનથી ન ફરીએ

છી—ચાલાજીરે શી મન વાત વિચારો, મુગ્ધને વહશે ધણી મારો;

મારગડે મુકોને મન ગમતા, સુંદર રાખુધું સંતા;

ઠોક છે અબળા ઠમતારા, કરો આખ તણા અબ્બમારા;

મેં અણપા વિચાર તમારા, ધારો છે તે સ્વાચ નથી સરનારો.

મુમતિ—

૫૫

કામજુગારી નારી, કે'ને મને વાત તારીરે;

છેલ છબીલી છત્રી ફાંકડી, આ દાસે અદ્ભૂત.

ગુણ દીણો ગામડીઓ બુહા, એતો બંમતા છુત;—કાં

ચતુર વિચક્ષણ તું ચતુર્ગન, ધણી મુરખ સરનાર;

ચંપકવરણા કેન આલે છે, ગમારથી બરનાર.

છી—ડાહ્યા ડમરા તમને પરના લામે વાત પ્યારીરે;

પગ હંદળ દાવાનળ સગમે, એ અવલોડા આપ,

અમને પછી શીખામણ આપો, મોહન રાખી માપ—કાં

નીલવળ નીચ જમતની નારી, આ મણિકા ગુણહીણ;

કેમ પ્રેમ બાંધ્યો પાતળીયા પુરણુ થઇ પ્રવીણ.—કાં

મુમતિ—મધુર વચનથી કરે હરણુ, મન સુંદર રસિક શરીર;

કાં કળામાં પૂર્ણ કુશળતા,.....

છી—..... કરે પુરપતું હીર;

બલે કાલ તમાએ મારી મુખડું લાલ રાખોરે;

અવમેક્ષ ઉત્તમ કુળ ઉપજ્યા, આ કુલટા કમળત;

જામજુગારા કેમ બને છે, તંદો બરાબર વાત;

મુમતી—

૫૬

તામે મયોજી સલુજી તમાસ.....

મૈ—.....મ્હેર આપો મનમેહન મારા

મુ—નાહક આહક નવ બડકવો, સત્ય વિચાર સલુજી બહુવો.

મૈ—કૃપણતા શેઠ તમારે તો કરવી, જા'લી વેશ્યા તજી હોજરી બરવી;
ઘમ વીના ઘઠાડો ક્યાં મકી વળશે, માલ વેશ્યા મુખડી સમ મળશે.

વેશક વચન વદો મું વિચારી.....

મુમતી—.....થી મરજી છે સલુજી તમારી;

મૈ—આજ કરો નહી વેશ્યા વે'માશે, મુઝને હાથ મારો મરડાશે.

કુતો અહી નહી આવું હવેથી, ફાંકડે રાવ શી ફેક ફગેતી;

મુ—મ્હેર આપી લેઉ. માલ તમારો, નીત્ય જે વખતનો બાંધીયે વારો;

મૈયારી—

૫૭

રીસકણા રીસકણા રીસકણા રીસકણા;

પ્રેમ જાળ પકડી લાલ, અવળી ચાલ, ચલવો હાલ;

આ મડદાલ વચમાં સાલ, જમડે તાલ કરીએ ખ્યાલ;

મુઝીને ખલક ખાળ માનસર આ મરાળ રમે રમેને રસાળ.

મુમતી—અટકાવે લટકાવે શરમાવે બરમાવે તરસાવે દરસાવે બહાલ.

મૈયારી—

૫૮

પ્રીતમ આ પ્રણામ છે ?

મુમતી—હા હા હા હા.

મૈયારી - ડાકસુનું બ્યાલુ છે ?

મુમતી—ના ના ના ના.

મૈયારી—ટાળી પાડી બોળી પ્રેમપ્રમેહથી બહાલો મારો આ વેશ્યાજી છે

મુમતી—હા હા હા હા.

નવમ ફાળી નીકળી, પડું અમતરસ ખાલુ,

મહારી—હવે હવેન સહવેન થવું, ભેટે પડમણી બાલુ.

મુમતી—કરવું સ રપણું રૂંડે પરપર.

મહારી—પ્રિય સું ! પ્રથમની પીછાણુ છે.

મુમતી—હા હા હા હા.

મહારી—

૧૦

ચાલીજા ચાલીજા અદીથી ચુડેલ,

મીઠું તું મનાવી ફદામાં રમાવી, પ્રપંચે પટાવી ખેલાવીને ખેલ.

મહારી ચોળાની ફડાવી, બનાવી પછસા પડાવી છળાવી હોલ.

હનમી રંગમી જે હાલ પુડેલ, બહાલાને મુકીને વંડી મએલ;

તરણી તળાવી, તેં હંડો વળાવી, રંડા તેં રડાવી મરાવી નાંખેલ.

કમ—

૧૧

હાય હાય અલી જાને તારે ઘેર, ધુતારી ધુતવાને આવીરે;

કયા બવનું વાળે છે તું આ વેર, ધુતારી ધુતવાને આવીરે

છેલછપીસાને છેતરી છીનાળ, ધુ. તારું કાણું કર આવ્યો તારો દાળ ધુ.

બોલી મીઠામીઠાં કપટ વચન, ધુ. કરે મલીન મહેતાજી તણું મન ધુ.

તારું પેગળ થયું બધું પ્રનય, ધુ. હરે આતીશ નહીં મારે આવશ્ય ધુ

મહારી—રાંડ અડીશ રસિક કોને રેજ, નરદ ૪૮ ફટ તનેરે,

તારા મમત ઉપર માણું મોજ, નરદ ૬૮ ફટ તનેરે;

તારી ખોટી છે પીતળ જેવી પ્રીત, ન. તુજે માટી નવાનવા કરે નીત ન.

રમે તમારાથી જે પુરુષ જાર, ન. એવા જનનનું એકું જનનાર. ન.

તારી ખચિત ખલક ખુદે ખાટ, ન. તારું તન તેતો કુતરાની ચાટ. ન.

તને અડતાં મરુજ અબડાય, ન. તારા સંજયી નરકે નર જાય. ન.

કમ—

હાંક લળમાં કાણુ મને દેખાય, ધુ. જાતો માંડી તારા હમણીયું થાય. ધુ.

ઐ-મારું ફેડી નાંખજે તું હાથાડત ન હાકામાત્ર આમાંટીએ માથું કૂટ ન.
કામ—જુડી રાંડ નિત્ર જાત જરવાડ, ધુનારી ધમકાવે મનેરે;

અહીંથી તારી મહિ મટકી ઉપાડ—ધુ.

સુમતી—જસ જસ રાંડ ઝાકું નહીં જોલ, આધીરે તારું અહીં જાન્યુરે
તેતો હાથે કરી જોયો તારો તોલ—અહીં.

સુમતી—

૬૨

માડું લગાડોતો મારાસમએ સહુજીરે, તથી આનકટમાં જે બદામની પુષ્પીરે
વચમાઓલાવ્યા વીધુ જોલી વઢધારીરે, નીચમાંનિચ વેરથા નિલંબ નધારીરે

મહંધારી—

૬૩

મહી મહુ વેચાવ, અહીં નહીં જવાવ અપમાન કામ;

જોરો સદાય કયાંથી અપાવ, નીચ આધીન નમીના.

સુમતી—આમ ચતુર નાર કરી પુણું પ્યાર ડર નવ લગાર;

નિત્ર અબ્બ હાર, લે મુક્તાહાર, વળી આપીશ હામીત.

સુમતી—

૬૪

આજ રંગમાં રસિલીપ્યારી રાતરહો, વીસાહોર કાલને પ્રજાને લહો. આ.

કટુક વચન કુલમ નહીં જોલે, આટલું સહુજી સુખત સહો. આ.

મહંધારી—

૬૫

નમીતારે નેહ નજર કરી આજ,

અહીંક હું આવીન અલખેલા, પણ નડવાની પીડળ.

સુમતી—રે મણિકાને હું નહીં જોડું, મનથી દરે છો મિળળ;

રસિલીરે, રાત રહો અહીં આજ;

લે આ વચન તન મન ધત્ર તારું, નથી એ કરેશ્યાનું કાલ.

અ—હું પણ કોલ કકર કરું પતિ, આવીક નીત અહીં આજ—ન.

કુરે જરવાડ્યુ સરજ, જીવન પુન્ય કયાંજ—ન.

અંક ૩ જો.

કામ—

૬૬

કમ્મતણી કચનીરે ક્યાં જઈને કરું, દીલડામાં સળજે લલ્લાનળ દુઃખજો;
 બરવાડણુ વેરણના બંભેયાં ચકી, શૈલ જુએ નહિ સ્નેહે મમ સ-મુખજો;
 મેંજમજા માણે છે મારા દેખતાં, લાજ ન આવે નિર્લજ્જને લવસેજજો;
 અફનિસ એ મેંજણુ રહે આનંદમાં, દલેજ વિશેષ મને હવજો હમેજજો ક.
 ઈંદ્રે છે મહિયારી મારો છાંપડો, કર્યો કંથ વસ કરું હવે હું કેમજો;
 બહુ મોહુનો સાડામાર વરસ તણો, -તુટી તરત પ્રિતમથી પ્રેમજો. ક.

મર્ધયારી—

૬૭

અમૃત સરખુ મુખકારીરે, સ્વો મનમોહન મહી લાવી.
 કા—આ હૃદય સમગી આવીરે, કાંમણુ દુઃખણુ કાંક કરે.
 બદ્દેલી કરતાં કાવીરે, કમણુ.

કપટ—

૬૮

હજુએ નવ આવતી અટકી.

કામ—કેમ કરું જશે કાળજી ૪૮કી નથી હાંતી પઠકી મઠકી—હજુ.

કપટ—હું ૫ નવણુ રજકણુ સમ ખટકી.....

કામ—..... છેલ્લ જશે ૭૮કી ૪૮કી.

મર્ધયારી—

૬૯

અમૃત સરખુ મુખકારીરે, સ્વો મનમોહન મહી લાવી;

જમે મનમાં વેરણુ ખરીરે, સ્વો.

મુમતી—ગુજ હી અધિકું મુખકારીરે, આવો મહિયારી ખરી;

જમવડુ રહેશે જમખારીરે—આવો.

મર્ધયારી—મહિયારી મંથ સયારીરે, આરું આરંભણુ કરવું;

બહુબાવી આ ગિયાસોદે, એક દીને આરંભે મરણુદે;

ક—કળી શું હાથા ફરીરે, લીધી મુજ જામી લુટી;

કા—ખાલી મમ મારી ખુંટીરે, શું કરવું માથું ફૂટી.

૨૪૪૭ હાલી તું ગાઝીરે, ભેક ચકી પથ નવ લાજ;
બધી હાથ કરી તેં બાહીરે, કર મહેતાજીને શાજ.

મ—મીઠકા લ્યોને મહી મીઠૂરે, કાળજી હંકુ થારો;

આતો નથી અવર અજીરે.

કાળજી.

સુમતી—

૭૦

મનપતિ તલપતી રતીમતીરે રતી આફતી રતી નથી તું વિસરતી રતી
ન તલવધુ આરપાર હૃદયમાં ઉતારી, સજળ ચપળ અશ્રુ ખરછી ગમકારી

મ—મીઠાં મીઠાં વચન આમ મરમમાં ઉચારી;

ધાર્યું છે શું ? કયા મુધી ધર પ્રતીરે, કાંક મોહતી કરી મને રતિપતિ.

સુ—મુખદાયક મમ હાથક હાતના, જન્મીશું આહરે અતીમાં જતીરે.

મ—અવગાં કામ કરે વીધી કહેવું શું વચારે,

શું સંકુણ આપ લોગ્ય આ હતીરે, રાખ્ય રાખીને રહ્યા તમે રતિપતિ

સુ—મહુરી તું રાવિદા સમાન મેણાં મારમાં.

મ—કપ્પુ જેવી આપ નવ કરો ફતીરે, રમે આંખમાં સારો લીયા રતિપતિ

કપ—છટકરી છીનાળ છાત્ર કેમ છેડતી નથી;

હા—જ્યને અલી જાને કરમું જતીરે, કેમ આવતી હવુ નથી તુ અટકલી

સુ—રમક જુનક કરતી નીત્ય આવશે રસીલી મીઠકુ મહીવેંયુ મુખકચરતી

મ—પ્રેમ પોથી પઢી પ્રવીણ પ્રાણજીવન પામે;

સુ—મણિકા મમારમા નથી જતીરે.

કામસેના—

૭૧

મુજને બીજા માગતી તેજ ફરી, તેજ કરી જન માત્ર મતા હી

દાલપનાં નવ લેશ ડરી—

સુ—

તા કહેતાં તિતિતિ ધર આવે, જા તુજને નથી સુગમ જરી. સુ—

કામ નથી ધરમાં વ્રમ ફેર, આ હું કલ્પ વચન ઉચરી.

સુ—

નકટાં મધ કહી પત્ર નવ દેસાં, મમ ધરમાં કટકેલ રરી. મુ—
આજ થકી કરો અદીઠ તમારું, હું ખોટી આ રાંડ ખરી. મુ—
મધ્યારી—

૭૨

પ્રાણજીવન પુઠે પુઠે પધારો, અહીં છે એકાંત આવાસ અમારો;
કામદીડા પતિ અહનીશ કરશું, સારહેમ વનિતાની વિનતી સ્વીકારો;
મુ—તું જોખન મદમાતી મન્યારી, મેં નિરખી તુજ નિપુણતા નારી;
છાની રાખું તને છેલ્લે જીભીલી, જીભીએ છે અંધી જરી વિગ્ધરી;
મ—ભાવરી લાક જવાદો તમારી, હું માણુકા થતી નધારે નહારી;
મુ—જલુ કરીને જગતમાં શું કારણ, હું મધુકર પુંતો માલતી ખારી.
મધ્યારી—

૭૩

માથાના મુગટ મારા પરણ્યા કે કુંવારારે,
શાને માટે આપે સગાં વલ્લભાંતે વિસાર્યારે;
ક્યાં છે માત પીતાજી તમારાં, ક્યાં છે સજ્જન કુંડુંબરે,
ક્યાંછે ક્યાંછે ક્યાંછેરે સંબંધ તમારો સાચુ બોલો સમમારારે. મા.
સુમતી—પવિત્ર પુન્યાત્મા છે માવીત્ર અમારારે,
વેમ્પાતી સોખને તજ્યાં વમર વિચારારે;
આ નગરીમાં એહ વસે છે, વનિતા પિયર વસેલરે.
વનિતા વનિતા વનિતારે અનુપ આકૃતિ એવી તારે અનુસારારે.

લીલાવતી—

૭૪

મારી સહયર શીષણ સોજાગી, દેખી અવશુલ્લ શો તમે ત્યાગી;
આપને ધરે કરવું ન આવું, કહોતો એહને અહીંમાં બોલાવું.
મુ—સુતો સર્પ જગાડીએ સાથી, અરિ અડચણ ધાપ એમાંથી;
તું છે સહ સુખદાયક પ્યારી, એનું કામ નથી અહીં પ્યારી;
નિત્ય જાવજું બોજન દરજું, રસ રંગમાં આપણુ રમજું;
મળ્યું છે મન આપણુ એનું, ગઈું છું છે પ્રેરે જાન એનું.

૬

મ—આપું કરાંચી નહીં મન કમળું, સાંભળાને કહું સાચેસાચું;
 પ્રિય પરણ્યા તમે મારી સાથ, એતો માઠ લાગે પ્રાણનાથ;
 મદી એરીએ હાથ દબાવ્યો, નખ ફેંકને નેહ જણાવ્યો;
 તમ સાથે હોંઝોળામાં હોંઝી, ખસીયાણી પાઠી ચીર ખીંચી;
 લાજે આટલું તમને અધુર, હજી ખીજી નીલાનીઓ પુર;
 મને અરધીએ એકલી મુકી, મયા ચતુર પેતિ બધું ચુકી.

મુ—મકું વિરમય સાંભળી વહાલી, મળ્યાં દંપતી કોઠા રીવાળી;
 પ્યારી તારો છે પુરણ પ્રેમ, આવી પહેલું કહું નહિ કેમ;
 ક્યો કેમ મહીચારીનો વેશ, નવ જાણ્યું કપટ લવભેશ,

મ—મહેં તે જાણ્યું રસીક રીસાળ, પાસે વેશ્યા વિષય વિષ જવાલ;
 એથી માખ્યારી રવાંમ ધરીને, તમને વશ કર્યાં કપટ કરીને;

મુ—સત્ય વાત સદળ પ્રિયા તારી, મારી અક્ષય મધ હતી મારી;
 મારી રસમ સરવ તેં સુધારી, ધન્ય ધન્ય પ્રતિવ્રતા નારી;
 માસ કુળનું કલંક તેં મપ્યું, તને અધિક સાળાણી થી આપું.

હીન્દુવતી—

૧૫

મનહર મળતાં મેં મન મમતું, સરવે સુખકુ માણ્યું;
 જમતમાં જોતાં સ્વામી સમાગમ, સમ સુખ અવર ન જાણ્યું; (૨૬)
 જન વચન સુધારણી ચીત ધર્યું, સ્યતે ક્ષેત્રે ધન વાવર્યું;
 પ્રતિદિન પ્રભુની પુજા કર્યું.

મનહર—

મિયુ મત પિતા પામે લાગે, માણી અપરાધ તણી માગે;
 સંસાર તણો મલાલે માગે.

મનહર—

કમલોના—

૭૬

પ્રીતિ પાવરની કરનાર સરવે મુરખતા મરહાર,
 નીતિ નિપૂણ મણે નાહાર, ખીડા પામે અપરણક;
 જેની સાથે જન તલ જાણી માન પીતા પાણુવે,

તેને ત્યાગી નિરખાગી નર, આપણી પાસે આવે પ્રીતિ.
 પતિન સુખ પકવાન સરીખું, તપ્ત થયા નહી તેથી.
 ગણિકા મમન વમન સમ મણુવું, અરે યશે શું એથી પ્રીતિ;
 શું એનાથી કારજ સરશે, એ શું સારું કરશે;
 ધાન સમ્પાદન સદા અચકાઈ, મોત વખર તે મરશે.

સે'જલક—

૭૭

શીયળ સાચવ્યું તેં પ્રિયા સુતની, વધે વેદ તારા થી કળની;
 વધુ શું વડું મુણ તારા વધુ, તને ધન્ય છે સુખ આપું બધું;
 અચળ તારું રહેને સુહાસણપણું, સદા સુખમાં જીવ ને તું બધું;
 કળા કેળવી લાવી તુ કંચને, યને પૂન્યસાળી સુપુત્રો તને.

સુમુણમંજરી—

૭૮

સુખી યજ્ઞે દેશી સન્ન સમાજ, ધર્મ પતિન તું ધર્મ કવચ ધરી;
 અપરાજિત થઈ આવ— સુ.
 દંપતી આ દ્રષ્ટાંત વિલોહી, સુધરોને સુખ કાળ. સુ.

શાલજી—

૭૯

નાટક નવિન રમ્માજ રસિક રમ્યું, નાટક નવિન રસજ;
 વહી મયેલા નિજ વાલમને, પકડી પ્રેમની જાળ;
 વેશ્યા ધરથી નિજ ધર લાવી, વનિતા જુદી વિસામ—રસિક.
 લીલાવતી—સમ શીયળવતી સતી માનુની મુણ મણી માજ;
 પ્રેમ વિનયથી વર વશ કરને, પ્રણમી જમ પ્રતિપાળ રસિક.
 અણહીલપુર પાટણનો વતની, રાજનમર રહું હાલ;
 જૈનશાળામાં જૈન અધ્યાપક, શિવસુત કેશવલાલ રસિક.

અમદાવાદ.

કેશવલાલ શીવરામ

રૂપીનીંગ અને વીવીંગ મીલના માલીક તથા તેવી મીલ ખાંધનારાઓને લાભલાયક ખામર.

અમે રૂપીનીંગ અને વીવીંગ મીલના પ્લાનો ડીઝાઇન કરી મેન્ટો વીગેરે તમામ તકયાર કરી, આપીએ છીએ તથા મીલનું, મકાન અને તેને લગતા તમામ મકાનો જેવા કે મોડલનો, લાંબાઓ, ચાલીઓ, રોડરો વગેરે અમારી દેખરેખ નીચે ધણીજ કરકસર ભરેલી રીતે તકયાર કરી આપીએ છીએ તે બાબત અમારી સાથે કામ પાડવાથી ખાતરી થશે.

મેસર્સ અધ્યાપક એન્ડ સન્સ.

એનજીનીયરર્સ એન્ડ કોન્ટ્રાક્ટર.

૭૮૨, હાનપટેલની પેળ-અમદાવાદ.

વીજળી વાપરતા હોતો અમારી સાથે કામ પાડી જશો

તમારી ખતીઓ ખમડી હોય, પાવર વધારે ખપતી હોય, અજ વજુ પછસાના પ્રમાણમાં ન મળતું હોય, નવી ખતીઓ તથા પંખા બેના હાથ હોય તેના તાર વીગેરે તુંખી જોડાણ કરવું હોય અમર નવું કનેક્ટન બેવું હોય તો અમારી સાથે કામ પાડવાથી તમોને ફાયદો થશે.

રહેવાના મકાનો, દુકાનો, વખારો, મીનો, છનો, ગ્રેસો, સીનમેટો અદેઃ થીએટર્સ વગેરે તમામ કેનાલે વીજળી રોચની નાંખવાના ડીઝાઇને, પ્લાનો વીગેરે તકયાર કરી કામ કરી આપીએ છીએ. જેમાં આપનારની તમામ સમવડ સારી રીતે સચવાય તેવા ડીઝાઇન પુરા પાડીએ છીએ.

લખસસ તથા મંડપો વીગેરેમાં રેમ્પરરી ખતીઓ નાંખવી હોય તે પણ કામ કરીએ છીએ, જે માટે નાંચના સરનામે પુછી ખાતરી કરો.

મેસર્સ અધ્યાપક એન્ડ સન્સ

એનજીનીયર્સ એન્ડ કોન્ટ્રાક્ટર.

૭૮૨, હાનપટેલની પેળ-અમદાવાદ.

વાંચીને લાભ હયો.

ઓછા ખર્ચે મોટો લાભ.

છર્નીંગ, પ્રેમીંગ વીગેરે ફેક્ટરીઓના માલીકોને એવું જા જો
જોનજીન અને ઓયલર વાપરનારાઓને અમુલ્ય તક. - નમર
ફેક્ટરીના જોનજીન અને ઓયલરો સંતોષકારક રીતે કામ ન
કરતા હોય એટલે બરાબર નીચમીત રીતે ન ચાલતુ હોય ને
ન જોમતા અવાજ થતા હોય, કોલસા હઠ કરતાં વધુ બગતા
હોય, જોનજીન પુરેપુરા સાંચાને ખીંચી શકતુ ન હોય જોન
જીનના ભાગોમાં વારેધડીએ ભાગતોડ થતી હોય, અમુક હીસા
વારેધડીએ ગરમ થતા હોય અને કાયમ ગરમ રહેતા હોય તે
વીગેરે જોનજીન તથા ઓયલરોને લગતી તમામ હરકતો દુર
કરી જોનજીન, ઓયલરો સુધારી સારી રીતે કામ કરે તેવી
હાલતમાં મુકવાનું કામ હમો અમુક કરાગેથી માથે લઇએ
છીએ જે બાબત અમારી સાથે કામ પાડવાથી ખાત્રી થશે

નવી છર્નીંગ ફેક્ટરીઓના પ્લાન એસ્ટીમેન્ટો વીગેરે ત
મામ કામ અમે કરીએ છીએ તથા નવી ફેક્ટરીઓ ખાંધ
આપવાનું કામ માથે રાખીએ છીએ.

રહેવાના મકાનો, ખંજલાઓ, હોસ્ટલો, આલીઓ, થીઓટર
વીગેરેના ડિઝાઇનો, પ્લાન, એસ્ટીમેન્ટસ વીગેરે રીતસરના
લાવશી કરી આપીએ છીએ.

વધુ વીજત માટે નીચેના સીરનામે પત્રવ્યવહાર કરવો.

મેસર્સ અક્યાપક એન્ડ સન્સ.

એનજીનીયર્સ એન્ડ કોન્ટ્રાક્ટર્સ.

૭૮૨, હાઇવેડેવની પોળ અમદાવાદ.

